

UiO : **Senter for europarett**
Det juridiske fakultet

Finn Arnesen

Organiseringen av offentlig forvaltning som
forklaringsfaktor ved EØS-stridig praksis

Innledning

- Norges forpliktelser etter EØS-avtalen er i det alt vesentlige gjennomført i norsk rett på en slik måte at det er rettslig mulig å fatte EØS-konforme vedtak
- Hvorfor kan det likevel gå galt?
  - EØS-regelen feiltolkes – NAV-saken etter 2012
  - EØS-regelen identifiseres ikke – NAV-saken før 2012
  - «Handlingsromproblematikken» - etterlevelsen av vanndirektivet (2000/60/EF) innenfor vannkraftsektoren og oppdrettsnæringen
- Organiseringen av offentlig forvaltning, og av EØS-arbeid, en forklaringsfaktor?

Ulike forvaltningsområder – ulike utfordringer

- Masseforvaltning av rettighetsbaserte ytelser
  - Trygdeforvaltningen – funn i NOU 2020:9
    - EØS-rettslig fagkompetanse lå ikke i den avdelingen i departementet som hadde lovgivningsansvar for ytelsene
    - De personene i velferdsetaten som hadde EØS-kompetanse, hadde i liten grad ansvar for konkrete ytelser
    - (EØS-)faglige problemstillinger havnet i skyggen av krav til effektivisering og produksjon
    - Forpliktelsene etter EØS-avtalen ikke identifisert som risikofaktor i etatsstyringen
    - Manglende EØS-kvalitetssikring av lovforståelsen i rundskriv
  - Liknende trekk på liknende områder?
    - Utlendingsforvaltningen
    - Ligningsforvaltningen

Ulike forvaltningsområder – ulike utfordringer

- Næringsvirksomhetsforvaltning
  - Fri bevegelighet, gjensidig anerkjennelse og hjemstatskontroll
  - Omfattende og tett EU/EØS-regulering, i form av både direktiver og forordninger
  - Koordinering og styring på europeisk nivå gjennom EU-byråer
  - Forvaltningen av regelverket skjer på etatsnivå
    - Fagkompetansen ligger på etatsnivå
    - EU/EØS-rettslige uavhengighets- og konformitetskrav
    - Spenning med tradisjonell norsk forvaltningsrett om forholdet mellom departement og underliggende etater
    - Etatens selvforståelse

Ulike forvaltningsområder – ulike utfordringer

- Miljøforvaltning
  - EØS-rettslige konsekvensutredningskrav og næringsinteresser
    - Klimadommen – HR 2020-2472-P
    - Oppdrettsvirksomhet og vanndirektivet
      - Anne Lodding Gabrielsen, EØS-rettslige krav til miljøtilstanden i kystvann – om vanndirektivets betydning for fiskeoppdrett i sjø, Marlus nr. 539, grunn til å anta at direktivets krav ikke praktiseres spesielt strengt
  - Vannføring, vanndirektivet og laksefisk, ESA sak 88013

Sterkt politiserte områder – særlige krav til organiseringen?

- Trygdeforvaltningen
  - NOU 2020: 9 s. 72: «De nasjonale reglene med oppholds krav bidrar til mer like rammer for de med inntekt og de med inntektskompensasjon, mens konsekvensen av flertallets syn er at retten til å motta tjenester som turist krever at nasjonale systemer favoriserer de som midlertidig har behov for velferdsordninger. Mindretallet mener EU/EØS-retten for lengst har anerkjent det kompliserte samvirke i nasjonale solidaritetsordninger og behovet for allmenn oppslutning og legitimitet.»
- Utlendingsforvaltningen

Organiseringen av offentlig forvaltning som forklaringsfaktor ved EØS-stridig praksis

- Rolleforståelsens rolle
  - Hovedinstruksen for Finanstilsynet: «Samfunnsoppdraget til Finanstilsynet er å bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder»
  - Hovedinstruksen for UDI: «UDI skal iverksette regjeringens flyktning- og innvandringspolitikk på JDs og AIDs ansvarsområder»
- Organisering av masseforvaltning
  - Trygdeforvaltningen
    - traktatregler og sekundærlovgivning
  - ligningsforvaltningen
- Hjemstatskontroll og incentiver